

Baba neden saplantısından kurtulmanın yolunu aramamıştı? Halk neden bu habere bu kadar büyük bir açlık ve tiksinti karışımı duygularla, fakat büyük bir zevkle saldırmıştı? Çok eski zamanlardan beri, küçük tatlı kızlarımızın, insan yaradılışının bu karanlık tarafına ait korkunç hikâyeleri büyük bir merakla neden dinledikleri, hâlâ yanıtlanamamış bir soru olarak ortadadır. Cevap, insanın kendi çatışmasını nasıl çözümlediğinde —ki bunu genellikle takdir edilecek bir cesaretle yapar— aranmalıdır.

Ana - oğul çatışmasının çok az bulunan bir masal tipi olması dikkate değer (Ancak Collodi'nin Pinokyo'sunda temel motif oluyor!) Sihir masallarını içeren çocuk koleksiyonlarında bu çatışma ile ilgili masallar 1/10 unu tutmaktadır. Bunlar arasında oğluna, kızkardeşini öldürmeğe çalışan annemin korku ve zalim masalı da vardır. Oğluna kral olacağını söylemiştir, fakat gerçekte kendisi hüküm sürmek ve oğlunu ruhsal tutsak yapmak istemektedir.

Doğrusu, şu bizim peri masallarımız pek de hoş masallarmış, değil mi? Fakat onlar gerçeği açığa çıkarmakta, insan kalbinden gerçekten geçenleri anlatmaktadır. Çocuklar da insan tabiatı hakkındaki gerçeği bilmek ihtiyacındadırlar.

Talihli Hans ne derece talihlidir?

Komik masallar arasında dikkate değer bir tanesi vardır. Grimm Kardeşler, 1819 da onu bir dergide bulduğundan beri, anne ve çocukların sevgilisi olan bu masal, sihir masallarının yapmak istedikleri, yani dinleyicilerini olgunlaşma işlemine yöneltme amacının tam tersini yapmaktadır. Ana karakterin (Talihli Hans'ın) ne kadar gülünç hareket ettiği bir dizi komik hikâyeciklerle anlatılmaktadır. Talihli Hans, yalnız yaşamak ve kendi yeteneklerine dayanmak zordur. Hans, sadece günlük ekmeğini çıkarmakla kalmaz, bir külçe altına da sahip olur. Bu şaşılacak bir şeydir. Fakat anne, görünmez bağlarla Hans'ı kendine çekmektedir. Zavallı genç, altın külçesini bir ata geçirir, ancak kendini eyerde tutamadığından, atı inekle, ineği domuzla vb. değiştirerek, elindekini giderek yitirir; eve eli boş gelir. Bu, aşırı ana - oğul bağlılığının fevkalade güzel bir karikatürüdür. Bu masal bize, oğullarının kendi hayatlarını etkili bir biçimde kendi inisiyatiflerine almalarını engelleyen yeterince ana bulunduğunu, ve en ufak bir zorlukta ana kucağına atılacak kadar zayıf ve kararsız yeterince de oğul bulunduğunu göstermektedir. Çocuklukta öğrenilmiş bu geriye kaçış yolu, oğulun bütün hayatınca devam eder. Bir çok bozuk evliliklerin de nedenidir. Bir kadın, güvenilir bir eş olarak gereksinme duyduğu kocasının, çocukluk günlerin-

deki gibi, karısında anne idealini araması karşısında ümitsizliğe düşmez mi? Peri masallarının fevkalade güzel ve büyüleyici dünyası aslında çok daha realist, açık, tok sözlü ve hayranlarının tahmin edemeyeceği kadar da yaşam açısından pratiktir.⁽²⁴⁾

İnsan hakkındaki gerçek

İnancım odur ki, çocukların sihir masalını bu kadar istekle dinlemelerinin nedeni de buradadır. Çünkü bu masalarda, insan hakkındaki gerçeği öğrenmekte, ve kendi kişisel çatışmalarını çözümlenecek yegâne olanağa sahibolmaktalar. Onlar, aile çatışmalarını sihirli figürlere izdüşümleyerek, ruhsal realitede kurtuluşu yaşayabilmekteler. Üstelik, bu işlemi, olgunluğa yönelme olanağının olduğu bir devrede yapabilmekteler —özellikle, anlatıcı, gereksinmeleri sezer ve bu sezgiye göre vurgulamasını yaparsa.

Amacım, sözlü geleneğin temaları ile modern çocuk edebiyatı arasındaki iletişimi göstermektir. Çünkü her ikisi de aynı kişisel çatışmalara dayanmakta ve onlara izdüşüm oyunu olarak gereksinme duyulmaktadır. Birçok ülkede yığınla yayınlanan resimli kitapları incelersek, ailenin ve aile çatışmalarının başta gelen konular olduğunu görürüz. Bu konu, daima ayrılma, uzaklaşma ve muhtemelen geri dönme sorunlarıyla beraberdir. Olumlu ve az bulunur bir örnek, Maurice Sendak'ın «Where the wild things are», dikkate değer olumsuz bir örnek ise Graham Green'in «Little train» adlı eserleridir.⁽²⁵⁾ Hayvanlarla ilgili resimli kitapları incelediğimizde, pek çoğunun gösterilen hayvanlarla ilişkili olmadığını görmekteyiz. Onlar, kılık değiştirmiş insan aileleridir. (Örneğin, Russell Hoban'ın

24 Erik H. Erikson, *Childhood and Society* (New York: Norton, 1964) adlı eserinde örnekler vermekte ve analizler yapmaktadır. Bkz: Sigmund Freud'un temel eserlerinden: *Drei Abhandlungen zur Sexualtheorie*. Wien: Deuticke, 1947 - Freud'un teorisinin en iyi ve en kısa tanıtımıdır. - Ottokar Graf Wittgenstein: *Märchen, Träume, Schicksale*. Düsseldorf, Köln: Diederichs, 1965. - Agnes Gutter: *Märchen und Märe*. Solothurn: Antonius-Verlag, 1968. - A. Gutter: *Jugendliteratur für das Kleinkind*. (Informatio: Solothurn, 1966. s. 80-102 içindedir.) - Bruno Bettelheim: *The uses of enchantment. The meaning and importance of fairy tales*. New York: Knopf, 1976. Maalesef Bettelheim daima cinsiyetle ilgili semboller aramaktadır. Fakat çocukla ebeveyni arasında temel ilişki duygusal yönden olup, düşlerde veya gerçek hayatta cinsiyet gösterilerine dönüşmesini gerektirmemektedir.

25 Graham Greene: *The little train*. Resimliyen: Dorothy Craigie. London: Parrish, 1957.